

Milé čitateľky a milí čitatelia!

Prinášame Vám jaré číslo nášho časopisu. Jeho poslaním je priblížiť aktivity i udalosti v knižnici za posledné obdobie. Jar sa tu niesla v znamení dvoch nocí, a to 4. ročníka Noci literatúry a 14. ročníka Noci s Andersenom. Veľkou udalosťou zo života knižnice bolo sťahovanie. Náš Knihárik napriek tomu nie je chudobný na podujatia. Dočítate sa v ňom o výstave artefaktov zo slávneho Titanicu, ktorá sa konala na pobočke SNP. Tešiť sa určite môžete aj na retro spomienku z roku 1991. Opäť Vám prinášame ďalšieho rodáka a jeho nevšedný osud. Veríme, že nám ostanete verní a už teraz sa tešíme na ďalšie pokračovanie tohto občasníka.

Vaša redakčná rada

Literáti Trenčianskeho kraja (2019)

Dňa 25. februára 2019, sa v priestoroch Úradu Trenčianskeho samosprávneho kraja v Trenčíne, uskutočnilo už v poradí **IX. stretnutie spisovateľov s blízkym vzťahom k Trenčínu a Trenčianskemu kraju** s čitateľskou verejnosťou. Podujatie je tradične organizované Verejnou knižnicou Michala Rešetku v Trenčíne, v dvojročnej periodicite a je spojené s prijatím u predsedu TSK.

Považskú knižnicu v Považskej Bystrici reprezentoval **Tomáš Kompaník – grafický dizajnér, autor a vydavateľ knihy AHA a kníh z edície slovenské ľudové, tvorca slovenskej značky ahaslovakia – zameranej na slovenské produkty.**

Narodil sa 29.7.1988 v Považskej Bystrici. Vyštudoval marketingovú komunikáciu v Nitre a grafický dizajn na Univerzite Tomáša Baťu v Zlíne.

Za knihu **AHA (2014)**, ktorú pripravoval pôvodne ako diplomovú prácu, získal ako prvý Slovák titul **Best of the Best** na svetovej dizajnerskej súťaži **Red Dot Design Award (2015)**, bronz na súťaži **European Design Awards (2015)** a ocenenie **Arny Sáňky** v národnej súťaži **Nejkrásnější česká kniha 2012**.

Kniha AHA sa stala **oficiálnym darom slovenského pavilónu Expo 2015 v Miláne** a reprezentovala Slovensko na **DESIGN EXPO TAIWAN v Taipei v roku 2016**.

Autor v nej spája tradičnú slovenskú ľudovú výšivku so súčasným grafickým dizajnom a v jeho podaní sa toto ľudové remeslo stáva atraktívnym aj pre mladšiu generáciu. Zaujímavá je jej ručná väzba a ľudový text preložený do angličtiny. Krstnou mamou knihy AHA je Iveta Radičová a na jej voľnom pokračovaní spolupracuje so slovenskou etnologičkou Katarínou Nádaskou.

Tomáš Kompaník pracuje ako grafický dizajnér pre folklórny festival **Východná, ÚĽUV (Ústav ľudovej umeleckej výroby)**, svojím dizajnom sa podpísal aj na **limitovanej edícii piva Šariš**.

V roku 2018 sa ako autor a vydavateľ venoval knižnej edícii *slovenské ľudové*, v ktorej vyšli knižky: **ahaxhádanky; ahaxpríslovia; ahaxporekadlá a ahaxnadávky**.

Pod značkou **ahaslovakia**, inšpirovanou slovenskou ľudovou výšivkou, Tomáš Kompaník ponúka verejnosti slovenské výrobky s výnimočným dizajnom (na jeho webovej stránke www.ahaslovakia.sk nájdete tašky, tričká, ponožky, zápisníky, pexeso, hračky, pohľadnice a i. inšpirované touto tematikou).

Ivana Knappová

aha_xslovakia

TITANIC

Výstava artefaktov (originálov i replík) zo slávnej lode TITANIC sa uskutočnila v priestoroch Základnej školy SNP od **13.5.2019 do 17.5.2019**. Skvosty zo súkromnej zbierky zapožičala zberateľka Darinka Helíková. Počas týždňa, kedy bola výstava sprístupnená, prezentovala svoju zbierku a oboznamovala návštevníkov s faktami ohľadom tejto veľkolepej lode. Mimoriadny záujem bol hlavne u žiakov základných škôl, ktorých bolo na výstave okolo 580.

Tento veľký zaoceánsky parník, ktorého stavba začala v roku 1909, bol vybavený najmodernejším a najluxusnejším zariadením. Tí, ktorí si zaplatili najviac, mali k dispozícii veľkú škálu rôznych zariadení – squashové kurty, telocvičňu, reštaurácie, kaviarne, bazén, turecké kúpele, holičstvo, knižnicu, nemocnicu...

Prvá a zároveň posledná cesta sa začala 10. apríla 1912 z anglického Southamptonu cez francúzsky Cherbourg a írsky Queenstown do amerického New Yorku. Na palube bolo 2224 ľudí. K tragédii došlo 14. apríla 1912, kedy sa Titanic vo večerných hodinách zrazil s ľadovcom. Po necelých troch hodinách, nadržanom 15. apríla 1912, klesol ku dnu. Hoci bol označený za nepotopiteľný, katastrofa si vyžiadala okolo 1500 obetí.

Slečna Helíková rozprávala mnohé známe i menej známe príbehy. Jeden z nich bol o rodine Michala Navrátila, ktorý pochádzal zo Serede. Na poslednú chvíľu sa mu podarilo zachrániť svojich dvoch synov. V súčasnosti ešte v Bratislave žije jeho neter. Ďalší príbeh bol o slávnom náhrdelníku „srdce oceánu“ z modrého diamantu. Jeho majiteľkou bola Charlotta Cardezová, a tiež súvisel so Slovenskom. Táto milionárka cestovala so svojím synom z dovolenky z kaštieľa Oponice do USA.

V súčasnosti sa Dada Helíková podieľa na projekte stavby vernej repliky tejto majestátnej lode. Prvú plavbu plánujú na **10. apríla 2023**, čo je presne 111 rokov od vyplávania pôvodnej lode. Táto loď bude niesť názov **TITANIIC**. Hlavným cieľom projektu je uctiť si pamiatku obetí a zároveň zachovať príbehy Titanicu stále živé.

Zuzana Žiačková

Noc literatúry

Noc literatúry 2019, štvrtý ročník v Považskej Bystrici. Upršaný štvrtý ročník podujatia Noc literatúry v Považskej Bystrici dopadol aj napriek nepriazni počasia na výbornú. Čítalo sa zo štyroch vybraných ukážok slovenskej a európskej literatúry na netradičných miestach v meste. Návštevníci si mohli vypočuť ukážky z kníh – Daniel Majling: Ruzká klazika/Slovensko; Martin Pollack: Smrť v bunkri/Rakúsko; Mariateresa Di Lascia: Cesta tieňmi/Taliansko; Marek Švehla: Magor a jeho doba/Česko.

Čítanie sme začínali na OR HaZZ v Považskej Bystrici (hasiči) na sídlisku Stred, pokračovali sme do MG ART GALÉRIE, kde sme si vypočuli dve ukážky. Posledným miestom na čítanie bola Bábková sála Domu kultúry OZK v Považskej Bystrici.

Umelecký literárny zážitok nám sprostredkovali (ne)známe regionálne osobnosti – divadelník Peter Holiš, knihovníčky Milada Nemcová a Vlasta Novohradská a riaditeľ OZ Cooltajner Tomáš Božuta. Niektoré prečítané úryvky boli sprevádzané hudobnými hosťami.

Po skončení štvrtého ročníka cítime, že toto podujatie si našlo svojich priaznivcov, za čo im patrí vďaka. Rovnako ďakujeme všetkým spoluorganizátorom, ale aj jednotlivcom, ktorí tomuto projektu veria a pomohli nám pri jeho organizovaní. Podujatia sa zúčastnila približne tridsiatka literárnych nadšencov. ☺

Andrea Smolková

Keď pršalo, mrholilo, žabiatko sa narodilo

Kto by si z nás dospelých nepamätal básničku *Žabiatko* od Ľudmily Podjavorinskej, ktorú i dnes deti spoznávajú už v materskej škôlke.

Počas uplynulých rokov vznikali ďalšie knihy o žabkách, s ktorými sme sa rozhodli v oddelení pre deti a mládež pripraviť zážitkové hodiny čítania pre deti MŠ.

Kvak a Čľup sú kamaráti od Arnolda Lobela je kniha o dvoch žabiakoch, plná láskavého humoru, ktorí deťom objasňujú príbehy zo svojho žabieho života a neurobia jeden bez druhého ani krok.

V *Rozprávkach víly Púpavky* od autora Petra Kubicu spoznávajú Žabku Gabku, ktorá miluje čítanie múdrych kníh (teda encyklopédií) a múdrymi radami pomáha lesným zvieratkám. K čítaniu sme vytvorili aj prezentáciu, ako žubrienka dospeje v žabku, koľko všakových druhov žiab žije u nás, ale i v ďalekej cudzine. Na záver sme spolu s nimi vytvorili žabiú masku a deti si mohli vyskúšať stvárniť život žabiek pri rybníku.

Jana Tršková

Nevšedné osudy našich rodákov

V dnešnom článku Vám predstavím zaujímavý osud nášho krajana, rodáka z Udiče – drevorubača Mateja Marcináka.

V dvadsiatych rokoch minulého storočia, počas hospodárskej krízy, začala kanadská vláda osídľovanie rozľahlého neobývaného územia severného Ontária. Emigrantom sľúbila pôdu za symbolickú cenu niekoľkých centov, ale za podmienok, ktoré museli dodržať. Ročne vyklčujú tri akre lesa a počas piatich rokov tak môžu získať do vlastníctva vyše šesť hektárov pôdy. Okrem toho si tam postavia dom, humno, vykopú studňu a budú tam mať trvalý pobyt. Mnohí chudobní Slováci sa rozhodli využiť ponuku kanadskej vlády. Doma predávali majetok, aby mohli získať „šifkartu“. Prichádzali loďami do Halifaxu, potom vlakom do Montrealu v provincii Quebec a odtiaľ povozmi za vidinami lepšieho života na sever Ontária.

Prví šiesti Slováci prišli do Kanady v roku 1930. Keď však dorazili na určené miesto, mnohí by sa boli aj vrátili, ale na spiatocnú cestu väčšinou nemali prostriedky. Kraj bol totiž dosť nehostinný, podnebie podobné ako na ruskej Sibíri. Húževnato sa však pustili do klčovania lesa, postavili si prvé drevené zruby a založili dedinu, ktorú z úcty k Štefánikovi pomenovali Bradlom. V čase najväčšieho rozkvetu mala dedina približne 150 obyvateľov.

Život v nej bol však poriadne náročný. Pôda bola nekvalitná, ani krátke leto neprialo farmárčeniu. Rodiny žili z predaja narúbaného dreva fabrike na výrobu papiera, v asi 11 kilometrov vzdialenom Hearste. Slováci si postavili kostol, poštu, školu, tanečnú sálu aj obchod.

No ako kríza doznievala a pribúdalo pracovných príležitostí v mestách, ľudia, aj vzhľadom na budúcnosť svojich detí, Bradlo opúšťali. Niektoré slovenské pramene uvádzajú, že poslední Slováci odišli z Bradla v roku 1957. Ale jeden z obyvateľov Bradla, Rudy Bies, ktorý v Bradle prežil 18 rokov, v časopise Kanadský Slovák uvádza, že až do roku 1969 zostal žiť v Bradle celkom opustený a chudobný Matej Marcinák, ktorý sa narodil v roku 1884 v Udiči. Do Kanady prišiel v roku 1926. Doma nechal svoju manželku Jozefínu a deti. Takto na neho spomína Rudy Bies: „*Mal skvelý zmysel pre humor, svetlé vlasy, plnú postavu a najviac ho milovali deti. Veľa sa smial a veľa spieval. Aj už v Kanade narodené deti učil slovenské pesničky.*“

Matej Marcinák sa vrátil prvý raz domov až v roku 1948. Vyše dvadsaťročné odlúčenie však znamenalo aj to, že manželka s deťmi s ním do Kanady neodišli. On sa vrátil späť do osady Bradlo. Žil tu životom starého mládenca a napokon celkom opusteného človeka až do jari 1969. Chudobného, starého a chorého drevorubača Marcináka previezli do útulku pre seniorov vzdialeného vyše 100 kilometrov od Bradla. Navštívilo ho tam aj niekoľko slovenských rodín, ktoré Marcináka poznali ešte z Bradla. Zomrel 25. novembra 1969 a je pochovaný na cintoríne v Kapuskasingu.

História Bradla má svoje miesto aj v provinčnom múzeu. Pred 15 rokmi v Hearste inštalovali pamätnú tabuľu, ktorá takisto pripomína existenciu slovenskej dediny. Po bývalých obyvateľoch zostalo už iba torzo drevených domov a niekoľko náhrobných kameňov so slovenskými menami. A ešte slnečnice, ktoré si so sebou priniesli zo starej vlasti a ktoré každý rok rozkvitajú iba na miestach, kde v Kanade v minulosti žila komunita Slovákov.

Literatúra:

Bradlo bolo aj v Kanade / Pavel Stacho. — Obr. 6. — In: Slovensko. — Roč. 39, č. 4 (2017), s. 20-22.

V Kanade odhalia pomník Udičanovi Marcinákovi / Pavol Vitko. — In: Považskobystrické novinky. — Roč. XVI, č. 21 (22.05.2012), s. 7.

Antonia Šaradinová

Noc s Andersenom 2019

*Prídi k nám, milý pán,
prines nám dnes rozprávok pár,
ktoré vložíš
tíško do srdca nám.*

*Hladí nás tisíc krás,
preto raz, každý z nás
túžil by moc
prežiť tú krásnu noc.*

H. CH. Andersen

Spoločne zaspievanou hymnou, spustením zástavy a rozsvietením svetielka pred budovou Považskej knižnice v Považskej Bystrici, otvorila naša pani riaditeľka 14. ročník Noci s Andersenom. Zúčastnilo sa ho 64 detí z dvoch škôl, a to ZŠ Stred a ZŠ Slovenských partizánov. Vzhľadom na obmedzený počet spiacich miest ostala po zahájení nocovať v knižnici druhá zo spomenutých škôl.

Pre týchto žiakov boli pred budovou knižnice a v meste nachystané rôzne indície. Po úspešnom absolvovaní ich naviedli do MG ART GALÉRIE, kde ich privítal magister umenia Vladimír Vakov. Ten už mal pre školákov nachystanú kompozíciu Andersenových rozprávok. Ich úlohou bolo maľovať a vytvárať k nim príbehy. Všetci sme boli milo prekvapení farebným znázornením ich predstavy rozprávok i príbehov, ktoré vzišli z detskej mysle. Okrem toho učil žiakov umeniu stvárnenia sôch, čím sa stávali postavami z Andersenových rozprávok. Cestu naspäť si deti spríjemňovali spievaním ľudových pesničiek.

Medzitým, ako boli v galérii, sa do knižnice dostal Párožrút Chichúň a čakal na svoju chvíľu. Tá sa mu naskytla hneď po večeri. Počas krátkej chvíľky nepozornosti ukradol Párožrút školákom ponožky, z ktorých mali vyrobiť stonožky. Aby ich žiaci dostali od neho späť, museli vyriešiť rôzne rébusy a uhádnuť hádanky písané tajným písmom. Z týchto indícií vypátrali miesto, kde im Chichúň ukryl ponožky. Udobrovali si ho i takouto básničkou, ktorú neskôr použili aj ako svoj pokrik:

*Rébusov sa nebojíme,
všetky hravo vyriešime.*

*Dve ponožky na dve nôžky,
odlišní sme od stonožky.*

*Pravú s ľavou spárujeme,
s Párožrútom my to vieme.*

Chichúň im zato prezradil, že ponožky rozhádzal po podkroví knižnice, kde si ich deti mohli za pomoci bateriek pozbierať.

Po polnoci sme sa stretli pri strašidelnom čítaní kníh. Počas toho chodil Párožrút pomedzi nás a nenápadne ukazoval, kto podľa neho pekne číta. Žiaci si Chichúňa nesmeli pohnevať, aby ráno našli všetky ponožky na nohách. Museli zaspávať potichu, čo sa im samozrejme veľmi nedarilo.

Ráno boli deti milo prekvapené, keď každému zanechal knižnú odmenu.

Jana Tršková a Zuzana Harvánková

Vyhodnotenie podujatia „Bezplatný zápis“ v beletrii.

Priebeh: Akcia prebehla od 2.12. - 6.12. 1991. Predhľadzala jej propagácia vo forme letákov - roznošanie po školách, po veseloch, výzvy v rozhlasu a oznámenie v okresných novinách.

Do odd. beletriu sa prihlásilo 33 čitateľov (1398 - 1430 - por. číslo).

Na základe výzvy prišlo 25 čitateľov, 8 čít. sa prihlásilo spontánne - potrebovali nové knihy, zhaňajú mimočítankové čítanie alebo sa jednoducho chceli zapísať do knižnice. Na našu propagáciu reagovalo oveľa viac ľudí (napr. už vo dverách sa pýtali, či je to u nás bezpl. zápis), ale mnohí už boli zapísaní v oddelení. Zmyslili si to so zápisom na nový rok 1992.

Z uvedenej počtu bolo 15 študentov, ktorí zareagovali na výzvy po školách.

Každému prihlásenému čitateľovi som sa snažila ukázať oddelenie, čo sa kde nachádza, vysvetliť, na koľko si môžu knihy požičať. Spôčiatku som dala aj ankety - listky, ale väčšina to odmietla vypísať, že zatiaľ odd. nepozná. Každý si zobral aspoň našu informačný letáčik o knižnici.

Zhodnotenie Podujatie by mohlo prebehnúť aj na budúci rok, myslím si, že ľuďom sa páčilo. Treba však vysvetliť, že nejde o zápis na budúci rok; treba konkrétne uviesť, čo si treba donústiť predovšetkým občiansky preukaz.

Paradiso

**Považská knižnica
v Považskej Bystrici – poézia**

„Len to má cenu, čo nás presahuje...“

Pavol Strauss

Knihovníkom, milujúcim svoje povolanie, je radostným poslaním sprostredkovať pôvab krásy poézie. Začnime s tými najmenšími. Veď Považskú knižnicu radi navštevujú rodičia už s celkom maličkými deťmi: dočatami, batoliatami, lezúňmi. Prebúdajú u svojich detí záujem o knižky, ktoré si vypožičiavajú, a tak budujú u nich návyky, vzťahy... Je už len na nás, na knižniciach, ako dokážeme dané možnosti zúročiť. O tom, že naše úsilie nie je márne a prináša plody, svedčí i skutočnosť, že mnohí, pred rokmi detskí čitatelia, zostávajú našej knižnici verní. S odstupom času privádzajú do Považskej knižnice svoje deti... V hlavnej budove Považskej knižnice a jej dvoch pobočkách nám na sprostredkovaní, šírení múdrosti, krásy i dobra záleží.

Považská knižnica svoju hlavnú – výpožičnú činnosť dopĺňa a umocňuje aj kultúrno-výchovnou činnosťou. Samozrejme, nielen s prózou, ale aj s poéziou pravidelne pracujeme v rámci kultúrno-výchovných podujatí, a to v spolupráci s materskými škôlkami, základnými aj strednými školami.

Dlhodobo spolupracujeme tiež so Spojenou školou internátnou (Špeciálna základná škola, Špeciálna materská škola, Autistická škola a Praktická škola), ktorá je určená pre zdravotne znevýhodnené deti. Pre túto cieľovú skupinu pripravujeme pásmo poézie formou riekaniek, krátkych básničiek a hádaniek od známych slovenských detských autorov. Podľa výročí slovenských básnikov organizujeme rôzne podujatia. Zaznamenávame aj zvýšený dopyt po tematickej poézii.

Pri práci s deťmi a mládežou, vychádzame v ústrety aj požiadavkám učiteľov. Je to hlavne poézia zameraná na abecedu, číslice, ľudovú slovesnosť. Oslovujú ich básne Ľudmily Podjavorinskej, Márie Rázusovej-Martákovéj, Milana Rúfusa, Daniela Heviera, Kristíny Bendovej, Ondreja Nagaja, Jána Andela, Jaroslava Rezníka, Jána Navrátila, Jany Pavlíkovej atď.

Zároveň pružne, podľa aktuálnej požiadavky pedagógov, realizujeme hodiny slovenskej literatúry na rôzne témy, napr. balady, veršované bájky.

Žiaci druhého stupňa základných škôl a študenti stredných škôl sa so slovenskými poetmi a ich poéziou oboznamujú v rámci podujatia Literárne hodiny. Považská knižnica v Považskej Bystrici zorganizovala 13 ročníkov bienále regionálnej súťaže v literárnej tvorivosti (vrátane poézie) pod názvom **Dary reči**. Slová poetky Mily Haugovej odkazujú na to, že písanie je podstatnou súčasťou života ľudí. Svedčí o tom aj II. ročník literárneho nesúťažného projektu PK v PB, pod názvom **Literárne BLUES(nenie)**. Zapojilo sa doň viacero nádejných autoriek a autorov. Prezentovali sa vlastnou tvorbu poézie.

Vo výpožičnom procese radi sprostredkujeme poéziu dospelým používateľom. Venujeme sa tiež zdravotne znevýhodneným čitateľom v domovoch sociálnych služieb a zariadeniach pre seniorov. Príležitostne im pripravujeme chvíľky s poéziou. V predvianočnom období sme im čítali **básne Milana Rúfusa** z kníh: Modlitbičky a Nové modlitbičky.

V období súťaže **Hviezdoslavov Kubín** čitatelia vo väčšej miere navštevujú knižnicu a požadujú hlavne poéziu, ktorou sa prezentujú na tejto súťaži. Záujemcom doporučujeme literatúru podľa veku detí a študentov. Najčastejšie žiadani autori: M. Válek, M. Rúfus, M. Rázus, T. Križka, J. Urban, J. Brezina, V. Mihálik, P. Koyš etc.

Považská knižnica z literárnych časopisov odoberá a záujemcom ponúka viaceré, napr. SLOVENSKÉ POHLADY, KULTÚRA – Dvojtyždenník závislý od etiky, LITERÁRNY TÝŽDENNÍK, FRAKTÁL, DOTYKY, ROMBOID, OROL TATRANSKÝ (príloha Slovenských národných novín), Knižná revue.

Knižničný fond priebežne dopĺňame poéziou. Prírastky knižničných jednotiek do fondu PK majú stúpajúcu tendenciu.

Literatúra:

Celý článok je dostupný na internete:

<http://www.sakba.sk/bulletin/2019/SAK_2019_2.pdf> [cit. 2019-06-27].

Elena Kaplanová

Príbehy z urgentu

Nemocničné prostredie – každému z nás veľmi známe. Práve o ňom píše **Peter Lavo**, autor niekoľkých kníh. Beseda s človekom, ktorý pracuje ako sanitár na urgentnom príjme vo Fakultnej nemocnici v Nitre a zároveň je i spisovateľom, sa uskutočnila na Strednej zdravotníckej škole a pripravila ju Považská knižnica v Považskej Bystrici.

Aj keď po ukončení základnej školy študoval fotografiu, nebola to správna cesta. Stále ho lákala práca záchranára. Keďže toto prostredie ho vždy fascinovalo, začal o ňom písať knihu už ako 17-ročný. Prvú knihu **Tiesňové volanie** písal 10 rokov. Keď sa zamestnal ako sanitár, inšpiráciu nachádzal v príbehoch ľudí, s ktorými sa dennodenne stretával. Rozpráva o ich živote, rodine, šťastí i trápeniach. Každý deň zažíva ťažké prípady, ale aj humorné situácie. A tak môžeme i my, ako čitatelia, vstúpiť do príbehov ľudí hľadajúcich pomoc a pochopenie.

V knihe **Volajte pohotovosť** píše aj o tom, ako niektorí zbytočne zneužívajú záchranú službu a nevedomujú si, že práve v tej chvíli, keď k nim musela ísť „záchranka“, na inom mieste zomiera človek. V knihách sú v príbehoch opísané i problémy záchranárov, dôležitosť poskytnutia prvej pomoci, problémy, s ktorými sa stretávajú. Nikto z nás si nevie predstaviť, aká náročná je práca týchto ľudí. A práve cez knihy pána Lava máme možnosť byť aspoň na chvíľu súčasťou prostredia, v ktorom pracuje. Príbehy sú sčasti skutočné, sčasti fikciou.

V poslednej knihe **Život na linke 155** sa dozvieme odpovede na otázky:

Čo sa deje, keď vytočíme číslo 155 alebo 112?

Kedy volať na 155?

Prečo môže mať zneužitie linky 112 fatálne následky?

Táto kniha uzatvára cyklus od prijatia hovoru cez ošetrovanie pacienta až po jeho odovzdanie na urgentnom príjme.

Čitateľ získa podľa autora obraz o práci záchranárov.

Peter Lavo plánuje vydať knihu, ktorá bude tentoraz z kardiocentra. Tešíme sa na ďalšie pútavé a zaujímavé príbehy. Prajeme mu veľa tvorivých nápadov.

Zuzana Žiačková

Sťahovanie knižnice

Od 29. apríla do 9. júna 2019 bola naša knižnica zatvorená. Počas tohto obdobia sme aktívne sťahovali hlavnú budovu. Všetko to začalo balením kníh. Tento proces sme zvládli za dva dni. Vďaka vytvorenému hadovi sme si z ruky do ruky posúvali zviazané balíčky z poschodia na prízemie a do auta. Po transporte kníh nasledovalo vykladanie z auta a had pokračoval zase z prízemie na poschodie. Okrem knižničných jednotiek sme sťahovali aj samotný nábytok (regály, skrine, stoly, stoličky) vrátane počítačov, monitorov, tlačiarň a celej techniky potrebnej na ďalšie fungovanie. Priestory hlavnej budovy sa postupne vyprázdňovali a nové priestory zase zaplňali.

Od 10. júna nás môžete nájsť na Ul. Štúrova č. 38 v náhradných priestoroch budovy Strednej odbornej školy (stavebnej). Vchod k nám je od parkoviska Domu služieb. Mysleli sme aj na tých, ktorí využívajú náš bibliobox. Ten je umiestnený vedľa vchodu do budovy. Presťahované je oddelenie Odbornej literatúry a Bibliografie. Nájdete tu však aj dennú tlač, na ktorú ste boli mnohí navyknutí. Beletriu a detskú literatúru máte k dispozícii na pobočke SNP a Rozkvet.

Veríme, že si na naše nové priestory zvyknete a nájdete tu potrebnú literatúru.

Denisa Mesíková

Osudy monumentu Pomník M. R. Štefánika v Považskej Bystrici

Na pamiatku významnej slovenskej osobnosti, velikána Milana Rastislava Štefánika, bol v rokoch 1935 – 1940 postavený v Považskej Bystrici pomník – jeho socha v nadživotnej veľkosti. Socha bola najväčšia na Slovensku a zrejme aj v Európe.

Pomník stál v parku neďaleko železničnej stanice na začiatku Orlovského mosta. Dominanta mesta merala deväť metrov, vážila 130 – 150 ton a spolu s podstavcom, na ktorom stála, merala asi 18 metrov.

Dole pod sochou v parku, ktorý sa odvtedy volal Štefánikov park, bola postavená segmentová stena s nápisom: *Dali ste život, aby národ ožil.*

V meste bol vytvorený komitát (výbor), ktorý rozhodoval o všetkom, čo sa týkalo stavby. Túto úlohu zadali akademickému sochárovi Vojtechovi Ihriskému, napriek nesúhlasu Slovenskej umeleckej besedy a Sdruženiu slovenských umelcov, ktorí požadovali vypísanie súťaže. Ďalej mal námiety aj Štátny referát na ochranu pamiatok na Slovensku, ktorý protestoval proti tak rozmernej soche v blízkosti Považského hradu. Okresný úrad ho ubezpečil, že hrad je vzdialený 4 km, že návrh na pomník vytvoril akademický sochár a je veľmi vkusný. Spory sa viedli aj ohľadom materiálu, z ktorého mala byť socha vyrobená. Vojtech Ihriský reagoval na námiety, uverejnené v tlači, listom prezidentovi krajinského úradu v Bratislave: „... že socha, vysoká približne 9 metrov, nebude z betónu, ale z pieskovca a tmelu (asi 60 m³ materiálu). Je teda technicky nemožné, aby takýto veľký kus bol vylomený. Pri stavbe sochy sa použije betón len ako spojovací tmel medzi jednotlivými kusmi kameňa. Uprostred sochy bude dutina, cez ktorú sa v soche povedie hromozvod. Ten je nutný, lebo socha bude dominovať nad celým mestom a mohlo by sa stať, že ju blesk pri búrke zasiahne a mohla by sa poškodiť.“

Autor projektu Vojtech Ihriský zadal dielo vyhotoviť sochárovi Františkovi Bílekovi z Podhorného Újezdu v Čechách.

Finančne bolo na sochu k dispozícii 75 tisíc Kč. Okrem toho bola vyhlásená finančná zbierka. Občania prispeli sumou 10 372 Kč a 75 halierov, Československá zbrojovka a. s. Brno – závod Považská Bystrica prispela najskôr čiastkou 2 000 Kč, neskôr 5 000 Kč. Okresný výbor čiastkou 25 000 Kč a Krajinský úrad Bratislava sumou 60 tisíc korún. Najvyššou sumou prispeli obce Orlové a Považská Teplá.

Stavba pomníka sa začala v roku 1935 pilotovaním do cestného násypu a postavením základu. V tom istom roku sa prišlo aj k stavbe podstavca sochy vo výške 8 metrov. Súčasne sa začala stavba schodov od podstavca sochy dolu do parku. Počas stavby sa spotrebovalo skoro 23 vagónov cementu, 1350 m³ štrku, 50 m³ piesku. Robotníci na stavbe strávili približne 6 500 pracovných hodín.

Slávnostné odhalenie pomníka prebehlo v rámci Štefánikových osláv Považia v máji 1940. Obec Považská Bystrica zároveň prevzala na seba aj povinnosť starať sa o sochu, čo bola náročná úloha. Veď už počas vojny sa stala terčom útokov. V auguste 1942 z vlaku strieľali na ňu vojaci, ktorých viezli na ruský front.

Horšie časy nastali po februári 1948, keď sa spomienka na Štefánika stala nežiadúca a hľadali sa spôsoby, ako sochu odstrániť. Nakoniec sa Uznesením rady ONV zo dňa 5.8.1955 rozhodlo, že asanujú Štefánikov pomník, no potrebovali na to viacero vyjadrení. Okrem stanoviska výtvarného odboru Povereníctva kultúry aj stanovisko od Slovenského pamiatkového úradu v Bratislave. Vzhľadom na to, že pomník nebol zaradený do skupiny súčasných umeleckých diel, nevzťahovala sa naň žiadna ochrana.

Aby demolácia sochy nepobúrila občanov, tak likvidácia prebehla v noci 5. decembra 1955. Najskôr ju chceli stiahnuť na zem lanami, čo sa nepodarilo, lebo pieskovcové telo sochy bolo vystužené železnými tyčami. Nakoniec bol použitý dynamit, telo sa rozsypalo a neporušená ostala iba hlava.

Keď sa autor sochy dozvedel, že v Považskej Bystrici chcú zbúrať Štefánikovu sochu, tak sa rozhodol, že ju rozoberie, odvezie a uskladní. Bohužiaľ, prv, než sa jeho list dostal ku kompetentným, sochu zlikvidovali. Mesto tak prišlo o raritu, ktorou sa mohlo doteraz pýšiť, lebo tento pomník bol po pietnom pomníku na Bradle najväčšou architektonickou pamiatkou na Milana Rastislava Štefánika.

Takto si naň spomína v knihe svojich spomienok, pani Haidlerová, obyvateľka mesta: „*Na niekoľkometrovom bielom vysokom podstavci stál nad parkom, v blízkosti železničnej stanice a železničných koľají, kamenný generál v dlhom plášti s kožušinovým límcem a generálskou čiapkou na hlave, zľahka sa opierajúci o meč. Do diaľky pred seba sa dívala jeho ušľachtilá mladistvá tvár. Dolu pod sochou, o pár metrov ďalej v parku, bol vysoký asi trojmetrový múr situovaný do polkruhu, na ktorom boli veľké písmená vysekané z travertínu, ktoré hovorili: Dali ste život, aby národ ožil. Toto všetko bolo tak fantasticky krásne, že som sa ako mladé dievča a nová obyvateľka Považskej Bystrice, nemohla pohľadu na to nikdy nabažiť. Nevidela som na svoje oči krajšej sochy a ani už asi neuvidím. Či ste išli vlakom od Púchova, alebo od Žiliny, naraz sa vám otvorilo údolíčko a tam stál impozantný Štefánik. To ste už vedeli, že čoskoro budete v Považskej Bystrici. A odrazu cez noc – ako sa vždy diali špinavé veci v ČSR, ČSSR – v noci, socha zmizla. Na jej mieste zostala hromada kamenia.*“

Z pripravovanej knihy *Maják ľudskosti*

Literatúra:

Bibliografický leták *Osudy monumentu. Pomník M. R. Štefánika v Považskej Bystrici.*

Antonia Šaradinová

Projekt *Kniha verus mobil?* podporený Slovenskou asociáciou knižníc

Nápad na projekt *Kniha verus mobil?* vznikol približne pred rokom v ambulancii u detského lekára, keď naša kolegyňa Dáška sedela v čakárni spolu so synom. Čakanie bolo dosť dlhé a pre deti školského i predškolského veku tam nebolo nič, s čím by si dlhú chvíľu skrátili. Dali sme preto „hlavy dokopy“ a napísali projekt, ktorý finančne podporila Slovenská asociácia knižníc (SAK).

Jeho cieľom bolo umiestniť v troch ambulanciách tri nové knižné poličky, ktoré by farebne vyzdobili žiaci ZŠ Slovenských partizánov v Považskej Bystrici. Tento cieľ sa podarilo splniť a od 24.6.2019 tri kusy knižných poličiek zdobia čakárne v detských zdravotníckych strediskách na sídlisku Rozkvet.

Veríme, že poličky s knihami si nájdu svojich čitateľov aj v tomto čase moderných technológií a budú slúžiť zámeru, pre ktorý sa inštalovali.

Dagmar Janotová a Andrea Smolková

Knihárik/Občasník Považskej knižnice v Považskej Bystrici

Šéfredaktorka: Mgr. Denisa Mesíková

Redakčná rada: Mgr. Andrea Smolková, Elena Kaplanová, Antonia Šaradinová, Milada Nemcová, Jana Tršková

Zodp. redaktorka: Mgr. Ivana Knappová, riaditeľka PK v PB

Grafická úprava: Mgr. Denisa Mesíková

Kontakt: naucne@kniznicapb.sk, 042/4653513

Rok vydania: 2019

Fotografické a iné záznamy z činnosti knižnice a z podujatí PK v PB používame pre reklamné a propagačné účely organizácie.